

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlv
Lappi pue'rrvääjjamvu'vdd

Tukipalveluiden myöntämisen perusteet
Ikäntyneiden palvelut

Tukipalveluiden myöntämisen perusteet 2024

Lapin hyvinvointialue
Aluehallitus 26.6.2024 §330

Sisällys

1. TUKIPALVELUT	3
2. TUKIPALVELUT LAPIN HYVINVOINTIALUEELLA	3
3. TUKIPALVELUIDEN HAKEMINEN.....	3
4. PALVELUTARPEEN SELVITTÄMINEN.....	3
5. TUKIPALVELUIDEN SAANNIN EDELLYTYKSET	4
5.1. Ateriapalvelu	4
5.2. Vaatehuoltopalvelu.....	5
5.3. Siivouspalvelu	5
5.4. Asiointipalvelu.....	5
5.5. Osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa palvelu	6
6. PÄÄTÖKSENTEKO.....	6
7. ASIAKASMAKSUT.....	7

1. TUKIPALVELUT

Tukipalvelut perustuvat Sosiaalihuoltolain (1310/2014) 19 §:ään.

Tukipalveluilla tarkoitetaan palveluja, joilla luodaan ja ylläpidetään henkilön kodissa sellaisia olosuhteita, että hän voi suoriutua jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti, sekä palveluja, joiden avulla henkilö voi saada hyvinvointia tuottavaa sisältöä elämäänsä.

Tukipalveluina järjestetään henkilön yksilöllisen tarpeen mukaan:

- 1) ateriapalvelua;
- 2) vaatehuoltopalvelua;
- 3) siivouspalvelua;
- 4) asiointipalvelua;
- 5) osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa palvelua

2. TUKIPALVELUT LAPIN HYVINVOINTIALUEELLA

Tukipalveluja järjestetään Lapin hyvinvointialueella joko omana toimintana, ostopalveluna tai palvelusetelillä.

3. TUKIPALVELUIDEN HAKEMINEN

Tukipalveluja tarvitseva henkilö voi tehdä hyvinvointialueelle tukipalveluja koskevan, suullisen tai kirjallisen hakemuksen saadakseen tukipalveluja, että hän voi suoriutua jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti ja voi saada hyvinvointia tuottavaa sisältöä elämäänsä. Aloite palvelun järjestämisestä voi tulla myös omaiselta/läheiseltä tai sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiselta, naapurilta tai viranomaiselta.

4. PALVELUTARPEEN SELVITTÄMINEN

Tukipalvelujen tarve on selvitettävä palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään, onko henkilön toimintakyky alentunut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi siten, että tukipalveluiden saannin edellytykset täyttyvät.

Toimintakykyä arvioitaessa on selvitettävä, miltä osin henkilö pystyy suoriutumaan tavanomaisista elämän toiminnoista asuin- ja toimintaympäristössään, ja missä asioissa hän tarvitsee tukea ja apua. Arvioinnissa on otettava huomioon iäkkään henkilön fyysinen, kognitiivinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky sekä hänen ympäristönsä esteettömyyteen, asumisensa turvallisuuteen ja lähipalvelujensa saatavuuteen liittyvät tekijät

Palvelutarpeen arvioinnissa arvioidaan asiakkaan tuen tarpeet ja palvelut, joilla tuen tarpeisiin pystytään vastaamaan parhaiten ja selvitetään henkilön mahdollisuus hankkia palvelua esimerkiksi ostamalla palvelua yksityiseltä palveluntuottajalta tai järjestöiltä.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista (980/2012) 15 § edellyttää, että ikääntyneen henkilön toimintakyvyn arvioinnissa on käytettävä RAI-arviointivälineistöä, jos hän ko. lain 15 §:n 1 momentissa tarkoitettun ammattihenkilön alustavan arvion mukaan tarvitsee säännöllisesti annettavia sosiaalipalveluja hoitonsa ja huolenpitonsa turvaamiseksi.

Henkilö, jolla ei ole tarve laajaan arviointiin ja / tai joka ei täytä vanhuspalvelulain määritelmää iäkkäistä henkilöstä, voidaan tehdä arviointi elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa. Tarvittaessa voidaan jatkaa asiakkaan neuvontaa ja ohjausta esim. ohjaamalla asiakasta hankkimaan palvelut omaehtoisesti.

5. TUKIPALVELUIDEN SAANNIN EDELLYTYKSET

Tukipalveluja järjestetään henkilölle, joka tarvitsee niitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi. Lisäksi tukipalveluja järjestetään henkilölle, joka tarvitsee niitä erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella.

Tukipalvelujen myöntäminen perustuu asiakaskohtaiseen yksilölliseen ja jatkuvaan palvelutarpeen arviointiin. Tarvittaessa arvioinnin tukena voidaan käyttää erilaisia mittareita esimerkiksi ikääntyneiden palvelutarvetta, toimintakykyä, terveydentilaa ja voimavaroja selvittävää RAI-arviointivälinettä (Resident Assessment Instrument), älyllisen toimintakyvyn arvioinnissa käytetty lyhyt minitesti mini-mental state examination (MMSE) tai kognitiivista, muistihäiriöiden ja alkavan dementian varhaisdiagnoosiikan: CERAD-tehtäväsarjaa ja/tai iäkkäiden henkilöiden masennuksen arviointiin tarkoitettu Geriatric depression screening scale -testiä (GDS).

Tukipalvelut ovat tulosidonnaisia palveluita. Ohjeellisina tulorajoina käytetään Kansaneläkkeen myöntämisen tulorajoja. Tulorajan ylittyminen ei yksin ole peruste kielteiselle palvelupäätökselle. Tuloraja tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksin mukaisesti. Tuloina huomioidaan säännölliset tulot ja säännölliset pääomatulot, esim. korko- ja vuokratulot. Tulona ei huomioida asumistukea, rintamalisää, vammaistukea, omaishoidontukea tai eläkettä saavan hoitotukea. Asiakas on velvollinen pyydetessä toimittamaan tosittelliset tiedot tuloistaan.

Rintamasotilastunnuksen, rintamapalvelus- tunnuksen tai rintamatunnuksen omaaville rintamaveteraaneille myönnetään tukipalveluja asiakassuunnitelmaan perustuen tuloista ja varoista riippumatta.

5.1. Ateriapalvelu

Ateriapalvelu on tarkoitettu asiakkaille, jotka tarvitsevat tukea terveellisen ja säännöllisen ravitsemuksen toteutumiseen Ateriapalvelutarvetta arvioitaessa selvitetään ensisijaisesti asiakkaan itsenäinen toimintakyky, mahdollisuudet saada tukea lähipiiriltä sekä mahdollisuus käyttää muulla tavoin järjestettäviä palveluita, muut aterian hankkimis- ja

valmistusmahdollisuudet, kuten esimerkiksi ruokailu läheisessä ruokailupaikassa, lähipiirin apu tai vaihtoehtoisten kotiateriatoimittajien käyttömahdollisuus.

Ateriapalvelu voidaan myöntää, kun

- on arvioitu, ettei asiakas itsenäisesti tai lähipiirin avulla kykene huolehtimaan päivittäisistä aterioista alentuneen toimintakyvyn vuoksi ja henkilöllä on alentuneen toimintakyvyn vuoksi vaikea käyttää lähiympäristön ruokapalveluja, esimerkiksi ravintolapalveluja,
- asiakkaalla on todettu aliravitsemus tai
- on arvioitu riski aliravitsemukselle tai muutoin merkittävästi virheelliselle ravitsemukselle.

5.2. Vaatehuoltopalvelu

Vaatehuoltopalvelu turvaa asiakkaalle mahdollisuuden asua omassa kodissa silloin, kun asiakkaan toimintakyky ei mahdollista itse hoitamaan pyykinpesua. Ensisijaisesti vaatehuollossa huomioidaan omaisten tai läheisten mahdollisuus huolehtia pyykinhuollosta tai selvitetään henkilön mahdollisuus ostaa palvelu yrityksiltä tai järjestöiltä kotitalousvähennystä ja arvonlisäverovähennystä hyödyntäen. Vaatehuoltopalvelun myöntämisen lähtökohtana on tukea asiakkaan kotona asumista ja arjessa selviytymistä yksilöllisen tarpeen mukaan.

Vaatehuoltopalvelua voidaan myöntää:

- jos asiakas ei itse kykene toteuttamaan vaatehuoltoa terveydentilasta tai alentuneesta toimintakyvystä johtuen eikä lähipiiriltä saa tukea vaatehuollon toteuttamiseen
- asuinolosuhteet eivät mahdollista omatoimista pyykinpesua
- asiakkaan taloudellinen tilanne ei mahdollista vaatehuoltopalvelun ostamista

5.3. Siivouspalvelu

Siivouspalvelu on tarkoitettu asiakkaille, joiden toimintakyky on oleellisesti laskenut niin, ettei asiakas pysty huolehtimaan kodin siisteydestä itsenäisesti tai läheisverkoston turvin.

Siivouspalvelun tarve todetaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä asiakkaan kokonaiselämäntilanne ja asuinolosuhteet huomioiden. Ensisijaisesti palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan omaisten tai läheisten mahdollisuus huolehtia henkilön kodin perussiisteydestä tai asiakkaan mahdollisuus ostaa siivouspalvelu yrityksiltä tai järjestöiltä kotitalousvähennystä ja arvonlisäverovähennystä hyödyntäen.

Siivouspalvelu voidaan myöntää, kun:

- asiakkaan toimintakyky ei mahdollista kodin perussiisteydestä huolehtimista
- kodin siivous ei mahdollista läheisten tai omaisten tai yksityisen palveluntuottajan avulla
- asiakkaan taloudellinen tilanne ei mahdollista siivouspalvelun ostamista

5.4. Asiointipalvelu

Asiointipalvelulla tarkoitetaan asiakkaan avustamista päivittäiseen elämään liittyvien asioiden hoitamisessa. Asiointipalvelu on yksittäisiä käyntejä sisältävää kertaluontoista palvelua, jossa hoidetaan mm. asiakkaan henkilökohtaisia hankintoja ja asiakkaan ei ole välttämätöntä olla mukana. Asiointipalvelua voidaan myöntää poikkeustilanteissa, esimerkiksi asiakkaan

palveluntarpeen selvittelyvaiheessa siirtymävaiheen aikana, jonka aikana asiakkaan asiointiin liittyvät asiat saadaan järjesteltyä tarkoituksenmukaisemmalla tavalla.

Asioinnit (kauppa-, apteekki-, pankki ja muu asiointi) huolehditaan ensisijaisesti asiakkaan, asiakkaan omaisten tai yksityisen toimijan toimesta.

Asiointipalvelu voidaan myöntää, kun

- kyseessä on välttämätön tarve asiointiavulle
- asiakas ei kykene itsenäisesti asioimaan kodin ulkopuolella ja omaisilla tai läheisillä ei ole mahdollisuutta avustaa asioinnissa
- eikä asiointia ole mahdollista hoitaa esim. yksityisen toimijan tai internetin kautta

5.5. Osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa palvelu

Osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävillä ja tukevilla palveluilla tarkoitetaan erilaisia yhteisöllisen toiminnon muotoja kuten päivätoimintaa sekä yhteisiä retkiä, kulttuuriharrastuksia. Sosiaalinen kanssakäyminen voi vahvistaa siinä mukana olevien henkilöiden osallisuuden tunnetta, mutta osallisuuden edistäminen ja tukeminen tarkoittaa muutakin. Se mahdollistaa esim. yksittäisen henkilön yhteiskunnalliseen osallistumisen. Osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää ja tukevaa palvelua voidaan järjestää toimintayksiköissä (esim. asumis- tai päivätoimintayksiköt) tai etä - / digipalveluina asiakkaan tarpeen ja tilanteen niin mahdollistaessa.

Kuntouttavan päivätoiminnan tarkoituksena on järjestää tavoitteellista, kokonaisvaltaista hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävää ja ylläpitävää toimintaa. Toiminnan toteuttamisessa voidaan tehdä laaja-alaisesti yhteistyötä eri järjestöjen, yhdistysten, seurakuntien ja vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa.

Kuntouttava päivätoiminta voidaan myöntää palvelutarpeenarvion perusteella, kun:

- Asiakkaan toimintakyky on alentunut tai vaarassa alentua ja
- asiakkaalla on haasteita käydä itsenäisesti muissa kodin ulkopuolisissa toiminnoissa
- Asiakas hyötyy ryhmämuotoisesta kuntoutuksesta ja hän kykenee sitoutumaan tavoitteelliseen toimintaan

6. PÄÄTÖKSENTEKO

Hyvinvointialueen on tehtävä palvelun myöntämisestä tai epäämisestä hallintopäätös sosiaalihuoltolain 45§:n mukaisesti. Päätös on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä. Päätös on toimeenpantava viimeistään kolmessa kuukaudessa asian vireille tulosta. Aika voi olla tätä pidempi, jos asian selvittäminen erityisestä syystä vaatii pidempää aikaa tai toimeenpanon viivästymiselle on muu asiakkaan tarpeeseen liittyvä erityinen peruste.

7. ASIAKASMAKSUT

Hyvinvointialueen järjestämistä tukipalveluista peritään maksut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) ja Lapin hyvinvointialueen vahvistamien asiakasmaksujen mukaisesti.

Lisätietoa RAI-arviointivälineistöstä:

[Palvelutarpeiden arviointi RAI-järjestelmällä \(Thl\)](#)

[RAI-välineistö \(Thl\)](#)

[RAI-arviointi asiakasohjauksessa \(Thl\)](#)

[RAI-arviointi asiakastyössä \(Thl\)](#)

[RAI-järjestelmän mittareita \(Thl\)](#)

[RAI-arviointi iäkkään henkilön hoidon ja palvelun tukena: tietoa asiakkaalle](#)